

Szabó Andrea¹

A jövedéki büntetőjog fejlődése 1867 és 1928 között

Tisztelt Professzor úr!

Megtiszteltetés számomra, hogy egykori hallgatóként, ma pedig oktatótársadként köszönthetek 70. születésnapod alkalmából, kívánva jó egészséget és sok boldog pillanatot!

Bevezetés

A jövedéki büntetőjog és büntetőeljárás egy állam életében kiemelten fontos tényező lehet nemcsak közgazdasági, hanem szűkebb értelemben vett pénzügyi és erkölcsi tekintetben is. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy 1928-ban a pénzügyi büntetőjog az érdeklődés középpontjába került, amikor a jövedéki büntetőjog és -eljárás szabályait tartalmazó rendelet a *Budapesti Közlöny* 164. számában megjelent. Az új rendeleteket megelőző jogállapot a régmúlt időkbe vezet vissza, a jövedéki büntetőjog elnevezés is ezt mutatja.

Mind a törvények, mind a joggyakorlat és a szakirodalom egyaránt a jövedéki büntetőjog és büntetőeljárás kifejezést használják. Azokban az időkben ugyanis, amikor ezek a jogszabályok keletkeztek, az állami bevételek nagyobb részét az uralkodó és az állam magánjogi bevételein kívül a királyi, az állami jövedékek tették ki. A legismertebb ilyen állami jövedék a vámjövedék, azaz a harmincadbevétel volt. Az állami bevételek oltalmazására irányuló büntetőjogi rendelkezések ezért születtek meg a harmincad körében.

A jövedéki büntetőjog mint jogi kifejezés ugyan ma már nem létezik, de a jövedékekkel visszaélés mint bűncselekmény igen, bár 2012 óta a költségvetési csalás törvényi tényállásába olvasztva,² továbbá ismerjük a jövedékekkel visszaélés

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, tanszékvezető egyetemi docens; püör. ezredes.

² A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény 2. §-a tartalmazza az új törvényi tényállást, amely 2012. január 1-jén lépett életbe.

elősegítése (Btk. 398. §), valamint az orgazdaság (Btk. 379. §)³ bűncselekményét,⁴ amelyek szintén jövedéki termékekkel kapcsolatos jogsértéseket írnak le.

A tanulmány célja, hogy rövid történeti áttekintést adjon egy ma már nem használt fogalom jogi szabályozásáról. Mindenekelőtt tisztázandó néhány fogalom, így például a kihágás vagy a jövedék definíciója. Arra is kerestem a választ, hogy miért húzódott több évtizedig egy egységesnek mondható jövedéki büntetőjogi szabályozás megalkotása, még akkor is, ha ez mindössze rendeleti szinten valósult meg. Vizsgáltam továbbá, hogy milyen újításokat hozott az anyagi büntetőjog területén az 1928-as szabályozás.

A magyar jövedéki büntetőjog történelmi fejlődése

A Magyar Királyság jövedéki büntetőjoga alatt – 1848 előtt – a határvám-, só-, lőpor- és salétromjövédékkel kapcsolatos szabályok megszegésére vonatkozó szabályokat értjük (*Jogtudományi Közlöny* 1881, 213.). A jövedék fogalma alatt pedig „a magyar pénzügyi terminológia az egyedáruságokat érti. Az egyedáruság által az állam a gazdasági műfolyamat bizonyos pontján, legyen az a termelés, a forgalom vagy a fogyasztás, az árképzést megragadja és ezáltal jövedelmet biztosít a maga számára. Pénzügyileg az egyedáruságok különösen nagy jövedelmek biztosítása által nyújtanak előnyöket, bár másfelől a fogyasztásra és termelésre károsan hathatnak” (*Pallas Nagy Lexikona* [1895], 982.).

A jövedéki büntetőjognak és -eljárásnak az alapforrása az 1788. évi általános harmincadrendtartás⁵ és az 1842. évi harmincadhivatali utasítás⁶ volt. Ezek a szabályozók tartalmazták az általános elveket – amelyek szerint Magyarországon a jövedéki kihágások büntetendők –, továbbá a jövedéki kihágások fogalmát és fajtáit, valamint a határvámjövédékre elkövetett kihágások esetén alkalmazandó büntetéseket és a jövedéki büntetőeljárást is (KADERZAVEK 1876, 260–263.) A vizsgálatot és a szoros értelemben vett büntetőeljárást – ebben az időszakban – a hatóságok kizárólag közigazgatási eljárás keretén belül végezték. A vizsgálat lefolytatása

³ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 379. § (1) Aki

a) költségvetési csalásból származó vámmellenőrzés alól elvont nem közösségi árut,

b) jövedéki adózás alól elvont terméket, vagy

c) lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy orgazdaságból származó dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, orgazdaságot követ el.

⁴ A T/9918 A büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról – 2020. 03. 31. napján benyújtott – törvényjavaslat szerint az orgazdaság a jövőben beolvad a pénzmosás tényállásába.

⁵ Allgemeine Dreyssigstordnung nebst den Dreyssigsttariffen für sämtliche hungarische Erbländer.

⁶ Amstunterricht für die Dreissigstamter im Königreiche Ungarn.

a harmincadhivatalok feladata volt, míg a határozathozatal a királyi udvari kamara hatáskörébe tartozott, a jogorvoslati kérelmekről a király döntött.

1850-től kezdődően nyílt parancsok és kormányrendeletek rendelkeztek az egyenes és fogyasztási adókra, jövedékekre és illetékekre vonatkozó szabályok megszegésének következményeiről (ESZLÁRY 1941, 313.). A büntetőeljárást érintően továbbra is a harmincadrendtartás és harmincadhivatali utasítás volt hatályban (KADERZAVEK 1876, 260.). A jövedéki kihágások miatti vizsgálatokat a kerületi pénzügyigazgatóságok, pénzügyi felügyelőségek és pénzügyőri biztosok végezték, első fokon a kerületi pénzügyigazgatóság hozta meg a döntést, másodfokon az országos pénzügyi igazgatóság és harmadfokon a pénzügyminisztérium rendelkezett hatáskörrel.

A korábban már említett két alapforrást törvények és rendeletek sora módosította, és ezeknek a rendeleteknek egy része még az 1867. évi kiegyezést megelőző abszolutizmus korából származik. Az 1868. XXI. törvénycikk 108. §-a a tényleges állapotot ideiglenesen törvényesítette, egyúttal a pénzügyi büntetőeljárás törvényhozási szabályozását rendelte el. Az 1874. XL. törvénycikk 1. §-a pedig a törvényhozás további intézkedéséig meghosszabbította a fennálló rendelkezések érvényét (SZÉKELY 1878, 6.; *Jogtudományi Közöny* 1881, 213.).

A Csemegi-kódex néven ismert és a polgári fejlődés védelmét szolgáló klasszikus jogelvekre épülő, európai színvonalú új jogszabály, a büntető törvénykönyvről szóló 1878. évi V. törvénycikk (Btk.), továbbá az 1879. évi XL. törvénycikk a kihágásokról (Kbtk.) nem tartalmazott rendelkezéseket a jövedéki büntetőjogot érintően, sőt még az adócsalás törvényi tényállását sem (BLASKÓ 2017, 58.; MÁTHÉ 2008, 10–11.; MADAI 2008, 21.). A Btk.-t és a Kbtk.-t életbe léptető 1880. évi XXXVII. törvénycikk 9. §-a alapján érintetlenül maradtak az egyenes adók, a jövedékek, a fogyasztási adók és az illetékek iránt fennálló törvényeknek és a törvény által fenntartott szabályoknak megsértését tárgyaló büntetőintézkedések, amennyiben a magyar büntető törvénykönyvnek intézkedései azokat meg nem változtatták (MOLNÁR 2011, 22.).

Az 1883. évi XLIV. törvénycikk 110. §-a már eltért a törvényhozási szabályozás elvétől, és felhatalmazta az igazságügy-minisztert, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértésben a pénzügyi büntetőeljárást ideiglenesen rendeleti úton szabályozza. Az ideiglenesség okozója a kodifikált büntetőeljárás akkori hiánya volt.

Arday Ignác magyar királyi pénzügyőri főbiztos (majd később felügyelő) 1890-ben még azt írta, hogy a német nyelvű harmincadhivatali utasítások csak néhány pénzügyigazgatóságnál, fővámhivatalnál és pénzügyőri biztosi hivatalban voltak megtalálhatók, ráadásul magyarra fordítva és az időközben megjelent szabályzókkal sem voltak összehangolva (ARDAI 1890, 1.). Viszont ő volt az egyik olyan szakember, aki élethivatásának tekintette a pénzügyőrök felkészítését a jövedéki szakmára, és 1892-ben már negyedik alkalommal jelentette meg

Államegyedáruságok címmel a vonatkozó törvények és szabályok gyűjteményét (ARDAI 1892, 1.). Mi sem bizonyítja jobban az összeállítások létjogosultságát, mint az, hogy a pénzügyigazgatóságok feladatkörébe tartozott a pénzügyőrség és a határvámhivatalok irányítása mellett a fogyasztási adók, a dohányjövedék és illetékek beszedése, továbbá 1899-től a teljes adófelügyelet is, az alárendeltségükbe kerülő adóhivatalokon keresztül (SZABÓ 2017, 129.). A pénzügyőrök mellett természetesen a bírák és ügyvédek felkészítése is elengedhetetlennek bizonyult. Erre tett kísérletet többek közt Székely József magyar királyi pénzügyi közgazdász bírósági elnöke műveiben (SZÉKELY 1878; STIPTA 2017, 372.).

A jogforrások sokszínűsége időről időre felvetette a kodifikáció szükségességét. Az 1909. évi XI. törvénycikk 101. §-a felhatalmazta az igazságügy-minisztert, hogy a jövedéki kihágások esetében követendő eljárást a pénzügyminiszterrel egyetértésben a büntető perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk elveinek figyelembevételével tekintet nélkül az egyes törvényekben foglalt külön szabályokra, rendelettel szabályozhassa (KLUG–MAHLER 1928, VIII.). A felhatalmazása alapján – 1916. május 1-jén – életbe lépett az igazságügy-miniszter 1916. évi 800. I. M. számú rendelete, amely a jövedéki büntetőeljárás bíróság előtti részét a modern perjog követelményeinek megfelelően építette fel. Ez a rendelet azonban csakis az eljárásnak a bíróság előtti részét szabályozta, az eljárás előkészítő, a pénzügyi hatóságok előtt folyó részére nézve, valamint az anyagi jog tekintetében nem adott támogatást (NÁDAS 1916, 41.; UJVÁROSI 1916, 123.).

Az 1920. évi XXXII. törvénycikk a pénzügyi büntetőjogba egy új fogalmat: az adócsalás fogalmát illesztette be, azonban a jövedéki büntetőjogot és -eljárást nem érintette. A pénzügyi kormányzat szükségesnek látta a jövedéki kihágások közül a legsúlyosabbat kiválasztani és azt a közönséges büntetőjogba beilleszteni (ANGYAL 1930, 42–43.). És mint úgynevezett közönséges bűncselekményre, a közönséges büntetőtörvényeket, nem pedig a jövedéki büntető szabályokat alkalmazták.

A törvény szerint adócsalást képez az a cselekmény, amelyet adóról vagy egyéb köztartozásról rendelkező törvény kifejezetten adócsalásnak minősít. Később ezt a meghatározást a 600/1927. P. M. rendelet akként módosította, hogy a törvény mellett „szabályt” is feljogosított adócsalás megállapítására. A büntetőjogi keret-tényállást különböző jogszabályok töltötték ki tartalommal (WIENER 1982, 766.).

Az adócsalás fogalma bonyolultabbá tette a pénzügyi büntetőjogot, mert a súlyos és kisebb jövedéki kihágás mellé odaállította az egész más anyagi és eljárási szabályok uralma alatt álló adócsalást.

Az 1924. évi XIX. törvénycikk (vám törvény) a helyzetet még bonyolultabbá tette. Ez a törvény ugyanis nemcsak a vámjövedéki kihágások tényállását alkotta meg, hanem a jövedéki büntetőjog általános anyagi szabályait (kísérlet, részesség, halmazat) is szabályozta, csak hogy ennek a szabályozásnak az érvényét csakis a vámjövedéki kihágásokra korlátozta. Ennek az lett a következménye, hogy most

már nemcsak adócsalásra és jövedéki kihágásra tagozódtak a pénzügyi büntető szabályok, hanem az anyagi jog tekintetében más szabályok voltak érvényben a vámjövedéki kihágásokra, és mások az egyéb jövedéki kihágásokra.

A jogszabályoknak ez a zűrzavara nagy nehézséget idézett elő a közigazgatásban és a bíróság joggyakorlatában. Évtizedekre nyúlt vissza az a törekvés, hogy az anyag és alaki jövedéki büntetőjognak egységes modern törvénykönyve legyen.

A pénzügyi kormányzat azonban 1927-re elejtette a törvényi úton való kodifikálás gondolatát, és ehelyett a meglévő jogszabályoknak egységes rendeletben való hivatalos összeállítás-szerű összefoglalását határozta el. Ennek érdekében az 1927. évi V. törvénycikk 66. §-a felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy az igazságügyi miniszterrel egyetértve, a jövedéki büntetőjog anyagi szabályait – a vámjogi szabályozásról szóló 1924. évi XIX. törvénycikk VI. Részének I. Fejezetében foglalt büntető rendelkezések szem előtt tartásával, de a vámjogi szabályozásra is kiterjedő hatállyal – rendelettel megalkossa. Arra is felhatalmazást kapott a pénzügyminiszter, hogy a jövedéki büntetőeljárás előkészítő (nem bírósági) szakaszát, valamint a feljelentői és tettenérői jutalékok kérdését a már folyamatban lévő, de még be nem fejezett ügyekre is kiterjedő hatállyal, rendeletben szabályozhassa (MOLNÁR 2011, 23.). Az indoklás (megokolás) szerint a törvényhozó a felhatalmazást egyrészt abból a célból adta, hogy a jövedéki kihágásokra vonatkozó szabályok közti eltérések megszüntethetők legyenek, másrészt pedig azért, hogy az elavult harmincadrendtartás és a harmincadhivatali utasítás hatályon kívül helyezhető legyen.

E felhatalmazás alapján bocsátotta ki a pénzügyminiszter 18400/1928. számú rendeletét a jövedéki büntetőjog anyagi szabályainak megalkotása és a jövedéki büntetőeljárás szabályozása tárgyában. A rendelet első 18 §-a az anyagi jogi szabályozás általános részét, a többi pedig az eljárás előkészítő, a pénzügyi közigazgatás előtt folyó részét, valamennyi jövedéki kihágásra, egységesen szabályozza. Az adócsalást ellenben érintetlenül hagyja. Ugyanakkor az igazságügyi miniszter a 800/1916. I. M. számú rendelet helyébe – annak szövegét majdnem szó szerint megismételve – kiadta a bíróság előtti eljárást szabályozó 31000/1928. I. M. számú rendeletét.

A pénzügyminiszter a fent említett 18400/1928. számú rendelet végrehajtása gyanánt kiadta a 45400/1928. számú rendeletét, és ezzel a jövedéki büntetőjog és büntetőeljárás szabályait összefoglalva meg lehetett találni, az egyes tényállásokat azonban továbbra is a különböző pénzügyi törvények tartalmazták (BOTH 1929, 51.). A pénzügyi büntetőjognak és -eljárásnak azonban e rendeletek nem jelentik az egységes kodifikációját, mert ezek lényegükben a jövedéki büntetőjog és -eljárás eddigi szabályainak csupán összefoglalásai. A bíróságok és pénzügyi hatóságok részére hozzáférhetővé vált összegyűjtve a joganyag, nem utolsósorban a szövegezése magyarosabb és ezért érthetőbb volt, mint a korábbiaké (Szűcs 1928, 3–4.).

A jövedéki kihágások fogalma és csoportosítása

A kihágások fogalmát a Kbtk 1. §-a írja le, és ez alapján kihágást nemcsak a törvény által meghatározott cselekmény képez, hanem például az, amelyet a miniszteri rendelet vagy a törvényhatóság annak nyilvánít (WERNER 1881, 51.).

Mariska Vilmos szerint a jövedéki kihágások definíciója a következő: „az állambevételi forrásokról rendelkező törvények és szabályok ellen elkövetett, [...] cselekmények és mulasztások” (MARISKA 1905, 845.).

A közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. törvénycikk alapján jövedéki kihágást követett el, aki

- a) az egyenes adókat,
- b) a fogyasztási adókat,
- c) a dohány-, só-, lottó-, italmérési, lőpor- és postajövedéket,
- d) a bélyeg- és jogilletékeket és a fogyasztási bélyegilletékeket,
- e) az értékpapír-forgalmi adót,
- f) határvámokat,
- g) a fémjelzést,
- h) az állami út-, híd- és révvámokat

szabályozó törvényeket és rendeleteket megsértette (ARDAI–EXNER 1896, 9.; STIPTA 2012, 442.).

A századforduló idején a következő egyenes adókat ismerték: a földadó, a házadó, a kereseti adó, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek adója, a bányaadó, a tőkekamat- és járadékadó, az általános jövedelmi pótagó, az országos betegápolási pótagó, a nyereségadó, a vasúti és gőzhajózási szállítás használata után fizetendő adó, a fegyveradó és vadászati adó és a hadmentességi díj (ILONKA 2004, 117.; MARISKA 1905, 211.; MAGASVÁRI 2017, 40–41.).

Az 1850 óta Magyarországon kivetett fogyasztási adók köréből a századfordulón az alábbiak voltak jelen: a szeszadó, a söradó, a cukoradó, az ásványolajadó, a borital- és húsfogyasztási adó, a sörpótlék és a szeszpótlék (MARISKA 1905, 339.).

A pénzügyi törvények megsértését célzó kihágásokat két csoportra oszthatjuk, az első az úgynevezett súlyos jövedéki kihágások, amelyek során a fent felsorolt törvények és szabályok megszegését szándékosan követik el. A másik csoport az úgynevezett egyszerű vagy kisebb jövedéki kihágások, amelyek esetében a kincstár megkárosítására irányuló szándék nem áll fenn.

Összegzés

Megállapíthatjuk, hogy az 1928-as rendeletek jelentősége igen nagy a kodifikáció szempontjából, hiszen a megalkotásuk előtt a jövedéki büntetőjog anyagi

szabályainak nagy részét a németből fordított és nem a modern jogi nyelvezetnek megfelelően átvett 1842. évi harmincadhivatali utasítás tartalmazta. Az új szabályozással megoldódott az a jogbizonytalanságot eredményező probléma, amelyet a korábbi szabályok hibás, időnként egymásnak ellentmondó megfogalmazása eredményezett.

A rendelet megfogalmazza az alapvetést is, amelyet a bírói gyakorlat már eddig is alkalmazott, azaz a Btk. első részének rendelkezéseit alkalmazni kell a jövedéki kihágások esetében is, ha a rendelet másként nem rendelkezik.

Jelentős változásként jelenik meg a fogházbüntetés alkalmazása jövedéki kihágás esetén, amely szabályozás a vámtörvény büntetőjogi rendelkezéseiből eredeztethető, ez a rendelkezés azonban ellentmond a Btk. azon rendelkezésének, miszerint a fogházbüntetés a vétségek elkövetőivel szemben alkalmazható büntetés.

A jogtudósok már akkor sem helyeselték a végrehajtó hatalomnak akár általános, akár speciális büntetőjogi területen olyan jogkörrel való felruházását, amelyet a kor tisztult államjogi felfogása a törvényhozóhoz utalt. Kényelmi és hatalmi okok szólhattak a rendeleti szabályozás mellett. A törvényi szabályozás biztosíthatta volna a törvények alaposabb előkészítését, a szabályok nagyobb súlyát és tekintélyét, köszönhetően a nyilvánosság előtt zajló törvénykezési technikának. A törvényhozás útján létrejött pénzügyi büntetőjog és büntetőeljárás méltó helyet foglalt volna el a büntetőkódexek sorában, a rendeleti szabályozás már eleve csökkentette e szabályozás erejét, és mellékes jogterületté süllyesztette.

Irodalomjegyzék

- ANGYAL Pál (1930): *Adócsalás. (A magyar büntetőjog kézikönyve, 8. kötet.)* Budapest, Athenaeum.
- ARDAI Ignác – EXNER Kornél (1896): *Magyar jövedéki büntetőjog. A jövedéki kihágások és a jövedéki büntetőeljárás kézikönyve. Pénzügyi közegek, bírák és ügyvédek számára.* Budapest, Márkus.
- ARDAI Ignác (1890): *A jövedéki kihágások, tekintettel az ezekre nézve Magyarországon fennálló büntető eljárásra. A Magy. Kir. Pénzügyi közegek számára.* Kassa, Werfer.
- ARDAI Ignác (1892): *Államegyedáruságok. Kézikönyv a Dohány-, só- és lőporjövédékre nézve Magyarországon fennálló törvényekről és szabályokról.* Kassa, Werfer.
- BLASKÓ Béla (2017): *Magyar büntetőjog. Általános rész.* Budapest–Debrecen, Rejtjel.
- BOTH Péter (1929): A jövedéki büntetőjog reformja. *Jogtudományi Közöny, 64. évf. 6. sz.* 51–53.
- ESZLÁRY Károly (1941): A magyar pénzügyi büntetőjog jogtörténeti vázlat. *Magyar Közigazgatás, 59. évf. 38. sz.*
- ILONKA Mária (2004): *Az adózás története az őskortól napjainkig.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- KADERZAVEK Ignác (1876): *Az államegyedáruságok és jövédékek kézikönyve, tekintettel az államegyedárusági tárgyakra, a dohány-, só-, lőpor-, határvám-, bélyeg-, lottó-, fémjelzés és postajövédékek pénzügykezelési és ellenőrzési módjaira, valamint a jövedéki kihágások büntető és jogszerű eljárására.* Győr, Czéh.
- KLESZKY Gyula – KERÉKFFY Gilbert szerk. (1925): *Arday Pénzügyi Évkönyve a Magy. Kir. Pénzügyőrség, Vámőrség és az összes p. ü. közegek számára.* Budapest, Kleszky.

- KLUG Emil – MAHLER Sándor (1928): *Jövedéki büntetőjog és eljárás*. Budapest, Grill.
- MADAI Sándor (2008): A család tényállása a Csemegi-kódex és az I. büntető novella tükrében. *Jogtörténeti Szemle*, 10. évf. 4. sz. 21–28.
- MAGASVÁRI Adrienn (2017): Virilizmus és adózás a polgári korban. In CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes szerk.: *Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében*. Budapest, MRTT Vám- és Pénzügyőri Tagozata. 34–43.
- MARISKA Vilmos (1905): *A magyar pénzügyi jog kézikönyve*. Budapest, Franklin.
- MÁTHÉ Gábor (2008): Adalékok a büntetőjog-gyakorlat kérdéseihez a két nagy kodifikáció között. *Jogtörténeti Szemle*, 10. évf. 4. sz. 8–12.
- MOLNÁR Gábor Miklós (2011): *Az adócsalás*. PhD-értekezés. PTE ÁJK Doktori Iskola. Elérhető: <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/molnar-gabor-miklos/molnar-gabor-miklos-vedes-ertekezes.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 20.)
- NÁDAS László (1916): A jövedéki büntetőeljárás reformja. *Jogtudományi Közlöny*, 51. évf. 5. sz.
- Pallas Nagy Lexikona*, 9. (1895). Budapest, Hehezet-Kacor.
- STIPTA István (2012): A magyar jövedéki büntetőbíráskodás fórumrendszere 1867 és 1883 között. In JUHÁSZ Zsuzsanna – NAGY Ferenc – FANTOLY Zsanett szerk.: *Sapientia sat. Ünnepi kötet dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára*. Szeged. 439–458. Elérhető: http://digit.bibl.u-szeged.hu/00000/00051/00439/juridpol_074.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 03. 20.)
- STIPTA István (2017): A magyar pénzügyi közigazgatási bíróság jogfejlesztő tevékenysége (1884–1896). In KIS Norbert – PERES Zsuzsa szerk.: *Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor oktatói pályafutásának 50. jubileumára. Studia sollemnia scientiarum politico-camerarium*. Budapest, Dialóg Campus.
- SZABÓ Andrea (2017): A pénzügyi igazgatás szervezete és képzési rendszere a kiegyezéstől az I. világháború végéig. In CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes szerk.: *Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében*. Budapest, MRTT Vám- és Pénzügyőri Tagozata. 124–137.
- SZÉKELY József (1878): *Büntető eljárás a jövedéki kihágások tárgyában. Ügyvédek, bírák és pénzügyi tisztviselők számára*. Budapest, Pfeifer.
- SZŰCS Béla (1928): *A jövedéki büntetőjog reformja*. Debrecen. (Jogtudományi doctori értekezés.)
- WERNER Rezső (1881): *A magyar büntetőjog általános elvei. Az 1878: V. és 1879: XL. törvénycikk alapján*. Budapest, Franklin.
- WIENER A. Imre (1982): Gazdasági büntetőjogunk történeti áttekintése. *Jogtudományi Közlöny*, 37. évf. 10. sz. 765–775.